

Regionale vrijhavens

Onder grote regionale belangstelling werd op 11 mei jl. in Eindhoven het convenant 'vrijmarkt, beroepsonderwijs Zuidooost-Brabant' getekend. Minister Ritzen was er voor overgekomen, de plaatselijke Kamer van Koophandel was verguld met het resultaat van haar initiatief en de verschillende onderwijsinstellingen toonden zich enthousiast. Ook Rauwenhoff, de voorzitter van de commissie die zich over het beroepsonderwijs heeft gebogen en die de instelling van dergelijke vrijmarkten heeft bepleit, lusterde de ondertekening op.

Het idee is om nieuwe vormen van samenwerking te vinden tussen (beroeps-)onderwijs en bedrijfsleven om de kloof tussen theorie en praktijk te verkleinen. Essentieel voor het welslagen van een vrijmarkt is dat de overheid alle medewerking geeft om tijdelijk vrijstelling te verkrijgen van een aantal knelende regels. Ook in andere regio's van ons land zijn vrijmarkten voor het beroepsonderwijs in ontwikkeling.

Het interessante van het Eindhovense experiment is niet de onderwijsvrijmarkt op zich. De huidige onderwijsregulering, hoe dikwijls ook vanwege zijn omvang en complexiteit bekritiseerd, biedt reeds vele vrijheidsgraden. De betekenis van het convenant moet vooral in de psychologische uitstraling ervan worden gezocht. Het is een uitnodiging om initiatieven te nemen, een steun in de rug voor vernieuwers. Maar bovenal is het een uiting van het snel sterker wordende gevoel van plaatselijke bestuurders dat zij niet alleen een eigen verantwoordelijkheid dragen voor ontwikkelingen in de regio, maar daar ook op een eigen manier inhoud aan moeten geven.

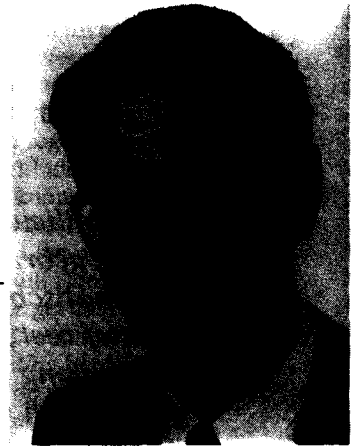
Dit zelfde gevoel ligt ook ten grondslag aan het enthousiasme waarmee politici aan onze landsgrenzen hun collega's in het naburige buitenland begroeten. In de noordelijke provincies zijn activiteiten gaande om de 'Hanze'-gebieden opnieuw vorm te geven. Gezamenlijk wordt gezocht naar mogelijkheden om tot intensieve samenwerking te komen met Duitse regio's die zich tot Hamburg uitstrekken. Veel Twentse bestuurders onderhouden nauwe contacten met Nordrhein-Westfalen. In Zeeuws-Vlaanderen wordt ontdekt dat de universiteit van Gent heel dichtbij is. Ook de Euregio Hasselt/Luik, Aken, Heerlen/Maastricht blijkt zeer vitaal te zijn. Onlangs hebben de gemeentebesturen van Aken en Heerlen de ontwikkeling van een gemeenschappelijk industrieterrein ter hand genomen. Zij stuiten daarbij op vele vragen: hoe wordt de btw verrekend, wat is de rol van de douane nu dit industrieterrein op de grens van beide landen ligt? Deze Euregio vraagt om deregulering; zij wil een vrijhaven voor haar industriële activiteiten.

De Haagse politiek lijkt nog niet op deze regionale initiatieven ingesteld. Zij voert een voortvarend Europees beleid: de afspraken van de Eurotop in Maastricht worden zo goed mogelijk nagekomen, de btw wordt nog dit jaar verlaagd naar het Europese gemiddelde en de komst van de Europese munt

wordt met enthousiasme voorbereid. Den Haag werkt mee aan de overdracht van allerlei regelgeving aan Brussel. Maar dat vervolgens provincies, gemeenten en vele andere lokale instanties steeds meer politiek zelfvertrouwen ten toon spreiden, is iets waar zij nog aan moet wennen. De Haagse politiek moet nu kiezen voor een volgend beleid waarbij door middel van convenanten wordt vastgelegd op welke wijze aan de sterk uiteenlopende wensen van de verschillende regio's kan worden voldaan of voor een sturend beleid door lokale initiatieven te verlangen en deze waar mogelijk te belonen. Ook op het punt van de sociale vernieuwing en op verschillende onderdelen van het technologiebeleid is een dergelijk sturend overheidsbeleid denkbaar.

Ook voor ondernemers is deze ontwikkeling in hoge mate verwarrend. De technologische kennis die in de bedrijven wordt aangewend, is vaak van internationale oorsprong. De concurrentie heeft vaak een internationaal karakter: in het huidige Europa zijn markten steeds minder afgeschermd. Maar waar de creativiteit van mensen aan de orde is, blijkt de regio zich te laten gelden. Mensen ontwikkelen zich blijkbaar goed in een omgeving waarvan de grenzen zichtbaar en dichtbij zijn. Uit de innovatieliteratuur is bekend dat technologische vernieuwingen vaak regionaal gebonden zijn. De roemrijke geschiedenis van Silicon Valley spreekt tot de verbeelding en wordt ook in Europa niet zonder succes nagevolgd. Ook wanneer universiteiten en hogescholen met ondernemingen willen samenwerken, blijkt de geografische ligging van veel belang.

Deze ontwikkeling doet denken aan het begrip 'cocooning', dat in de marketing zijn intrede heeft gedaan. Volgens de bedenker ervan, de Amerikaanse Faith Popcorn, is 'cocoonen' voor velen een manier om te overleven. Wij trekken ons terug in oude en vertrouwde omgevingen omdat het buiten te hard en te gevaarlijk is geworden. De reclame speelt hierop in met het benadrukken van huiselijkheid en comfort. Analoog daaraan treffen wij op lokaal niveau steeds meer mensen die in een vertrouwde omgeving met vrienden en bekenden iets tot stand willen brengen. Wie op basis van deze trend lokale politiek wil bedrijven, zaait in vruchtbare bodem. Op zoek naar beschutte plekje in de steeds groeiende economische ruimte bouwt Nederland 'vrijhavens'. Niet omdat de regelgeving van Den Haag of Brussel dit noodzakelijk maakt, maar omdat mensen uit bepaalde plaatsen en streken binnen hun eigen bekende kaders graag samen iets willen ondernemen. Wat is er dan nog mooier dan dat deze intentie formeel wordt vastgelegd onder de noemer 'vrijhaven'?

W. J. de Ridder